

## Att lära av den andre

I *Att lära av den Andre* rör sig Sharon Todd (2008) i spänningsfältet mellan psykoanalys och Emmanuel Levinas filosofi och diskuterar etik och mötet med den Andre i pedagogiska kontexter. Todd skriver att högre insikter riskerar att förändra parametrar för ens självförståelse och sin plats i världen.

[...] denna riskfylldhet manifesteras genom den affektdynamik som mobiliseras för att i ett lärande möte till exempel försvara sig mot, identifiera sig med eller desavouera den Andre.

(Todd 2008, 27)

I diskussionen används *annanhet* som begrepp från psykoanalys och från Levinas används *alteritet*. Todd rör sig mellan dessa för att etablera en förståelse i form av en psykologisk relation till den Andre och en filosofi som rör etiska förhållningssätt i en våldsfri relation. Hon lyfter in dessa två element för resonemang om etik och affekt i närmandet till den Andre som en sinnlig prereflekterad händelse. Todd (2008) beskriver hur affekten inom psykoanalysen uppfattas, som det som står i vägen för garantin att den Andres alteritet bevaras.

[...] när affekten stör den lärandes ego och när gränser mellan yttre och inre blir otydliga. För Levinas handlar affekt däremot inte om det bagage som medförs till mötet utan om möjligheten att röras så att jaget blir egolöst inför den Andre.

(Todd 2008, 28)

Todd frågar sig hur dessa radikalt olika orienteringar, dessa olika diskurser kan föras in i ett gemensamt samtal (ibid). Hon menar att ytligt sett kan det verka som att det måste till ett val mellan dessa för att kunna överväga möjligheten till utbildningsetik. Men hon väljer istället att begrunda hur hon kan ”upprätthålla spänningen mellan dessa båda synsätt – utan att deras skillnader suddas ut” (Todd 2008, 29). Todd menar att båda diskurserna erbjuder sätt att tänka igenom relationen mellan jaget och den Andre, utan att bortse från affektens betydelse för lärande liksom för mötet med skillnad (ibid).

Med referens till Bauman diskuterar Todd modaliteterna *vara-vid-sidan-av*, *vara-med* och *vara-för*. Dessa beskriver hon som modaliteter i pedagogiska sammanhang för att granska bibehållande av den Andres alteritet som möjlighet för lärande. Begreppen, *att-vara-för* någon, granskas i relation till samvaro; från att *vara-vid-sidan-av*, via *vara-med*, till att *vara-*

*för*. Hon menar att många utbildningssituationer organiseras som *vara-vid-sidan-av*, hur det även förekommer interaktion som *vara-med* men hur denna modalitet får som konsekvens ”att aspekter av att jaget engageras på sätt som är normativa och trygga” (Todd 2008, 75).

Resonemangen om att *vara-för* associerar tydligt till Levinas. ”Att överskrida begränsningarna i *vara-med* kräver en uppmärksamhet för alteriteten, för den Andres ‘unika karaktär’, i en ansvarstagande gest” (Todd 2008, 77). Frågan huruvida det är möjligt att frammana, kräva eller uppmuntra denna överskridande uppmärksamhet behandlas och jag frågar mig hur jag kan förhålla mig till det i möten i dans. Det får mig även att tänka kring strukturer av institutioner för utbildning. Hur strukturella konstruktioner kan verka vid sidan av varandra, vara med varandra med risk att upprätthålla skapade normer och konventioner. Jag ser möjligheter till ömsesidig utveckling genom att *vara-för* den Andre.

Detta *vara-för* den Andre är en samhörighet som föds ur interaktionens omedelbarhet, en kommunikativ gest som inte har något annat syfte än sin egen kommunikationsförmåga, sitt eget gensvar. Och det är i denna överskridandets stund som konventionen inte har någon mening, inte är gångbar inom relationens gränser.

(Todd 2008, 77)

Todd, Sharon. 2008. *Att lära av den Andre, Levinas, psykoanalys och etiska möjligheter i undervisning och utbildning*. Studentlitteratur.